

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

13 päivänä heinäkuuta 2006 *

Asiassa C-103/05,

jossa on kyse EY 68 ja EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberster Gerichtshof (Itävalta) on esittänyt 2.2.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.2.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Reisch Montage AG

vastaan

Kiesel Baumaschinen Handels GmbH,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J. Makarczyk, P. Kúris, G. Arestis ja J. Klučka (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Saksan hallitus, asiamiehenään M. Lumma,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja A. Bodard-Hermant,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Grünheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.3.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Reisch Montage AG (jäljempänä Reisch Montage) ja Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (jäljempänä Kiesel) ja joka koskee 8 689,22 euron suuruisen velan takaisin maksamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11, 12 ja 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määrätty pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määrättyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

– –

(15) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. – –”

4 Tämän asetuksen II luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, sisältyvän 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

5 Asetuksen II luvun 1 jaksoon niin ikään sisältyvässä 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.

2. Liitteessä I mainittuja kansallisia toimivaltasäännöksiä ei voida soveltaa tällaista henkilöä vastaan.”

6 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvän 5 artiklan mukaan sellaista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa tietyn edellytyksin.

7 Samaan 2 jaksoon sisältyvässä asetuksen 6 artiklassa säädetään lisäksi seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

- 1) jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin;

– –”

Kansallinen lainsäädäntö

8 Itävallan konkurssisäännön (Konkursordnung, jäljempänä KO) 6 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Riita-asioita, joiden tavoitteena on konkurssimassaan kuuluvaa omaisuutta koskevien oikeuksien vaatiminen tai turvaaminen, ei voida konkurssimenettelyn aloittamisen jälkeen saattaa vireille eikä jatkaa konkurssivelallista vastaan.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 9 Liechtensteiniin sijoittautunut yhtiö Reisch Montage AG nosti 30.1.2004 maksukanteen Bezirksgericht Bezaussa (Itävalta) Gisingeriä, jonka kotipaikka oli Itävallassa, ja Kieseliä, jonka kotipaikka oli Saksassa, vastaan. Kiesel oli Gisingerin 8 689,22 euron suuruisen velkasumman takaajana, ja Reisch Montage vaati kyseisen summan takaisin maksamista.
- 10 Bezirksgericht Bezau jätti 24.2.2004 tekemällään päätöksellä Reisch Montagen kanteen KO:n 6 §:n 1 momentin nojalla tutkimatta siltä osin kuin se oli nostettu Gisingeriä vastaan, koska tämän omaisuutta koskeva konkurssimenettely oli aloitettu 23.7.2003 ja oli edelleen vireillä tämän kanteen nostamisen ajankohtana. Tämä päätös sai lainvoiman.
- 11 Kiesel riitautti kysymyksessä olevan tuomioistuimen toimivallan ja väitti, että Reisch Montage ei voinut vedota asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan Bezirksgericht Bezaun toimivallan perusteeksi, koska Gisingeriä vastaan nostettu kanne oli jätetty tutkimatta KO:n 6 §:n 1 momentin nojalla.
- 12 Bezirksgericht Bezau hyväksyi 15.4.2004 antamassaan tuomiossa Kieselin esittämän väitteen toimivallan puuttumisesta ja jätti Reisch Montagen kanteen tutkimatta sillä perusteella, että sillä ei ollut alueellista eikä kansainvälistä toimivaltaa.
- 13 Landesgericht Feldkirch (Itävalta), jolta haettiin asiassa muutosta, kumosi tämän tuomion ja hylkäsi Kieselin esittämän toimivallan puuttumista koskevan väitteen.

- 14 Kiesel teki Revision-valituksen Oberster Gerichtshofille, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voiko kantaja vedota asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan, kun hän nostaa kanteen sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka tuomioistuimen sijaintivaltiossa, ja sellaista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, jos tuomioistuimen sijaintivaltiossa asuvaa henkilöä vastaan nostettu kanne on kuitenkin jo kanteen nostamishetkellä jätettävä tutkimatta tämän henkilön omaisuutta koskevan konkurssimenettelyn aloittamisen vuoksi, josta kansallisen lainsäädännön mukaan seurauksena on prosessineste?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 15 Kansallinen tuomioistuin kysyy, onko asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että siihen voidaan vedota sellaisen kanteen yhteydessä, joka on nostettu jossakin jäsenvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa, ja tämän sellaista kanssavastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jossakin toisessa jäsenvaltiossa, kun kanne ei nostamishetkelläänkään täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ensiksi mainitun vastaajan osalta.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

- 16 Saksan hallituksen mukaan asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava suppeasti, jotta asetuksen 2 artiklan 1 kohtaan sisältyvää periaatetta vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivallasta ei aseteta kyseenalaiseksi.

- 17 Se katsoo, että jos asia on jätettävä tutkimatta kahdesta vastaajasta toisen osalta jo kanteen nostamisajankohtana vastaajan konkurssin vuoksi, on katsottava, että näillä kahdella vastaajaa vastaan nostetulla kanteella ei ole 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”niin läheistä yhteyttä, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa”. Sen mukaan kyseinen säännös ei siis ole sovellettavissa pääasiassa tarkoitettun kaltaisessa tilanteessa.
- 18 Ranskan hallitus ja Euroopan yhteisöjen komissio sitä vastoin katsovat, että tällaisessa asiassa voidaan vedota kyseiseen säännökseen.
- 19 Ranskan hallitus katsoo, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa säädetään vain, että jos asiassa on useampia vastaajia, kanne heitä vastaan voidaan nostaa siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, kun vastaajia koskevien kanteiden välillä on yhteys. Toisin kuin 6 artiklan 2 kohtaan, sen 1 kohtaan ei sisälly mitään erityistä edellytystä, jolla estettäisiin sen käyttäminen ainoastaan vastaajan saamiseksi pois kotipaikkansa tuomioistuimen tuomiovallan piiristä.
- 20 Ranskan hallitus vetoaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (asia C-365/88, Hagen, tuomio 15.5.1990, Kok. 1990, s. I-1845, 20 ja 21 kohta; asia C-159/02, Turner, tuomio 27.4.2004, Kok. 2004, s. I-3565, 29 kohta ja asia C-77/04, GIE Réunion européenne ym., tuomio 26.5.2005, Kok. 2005, s. I-4509, 34 kohta) tukeakseen väitetään siitä, että kansallinen tuomioistuin ei voi pitää takautumisvaatimusta koskevan kanteen tutkimatta jättämisen perusteena sitä, että takaajan kotipaikka on jossakin muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa tuomioistuin sijaitsee ja jossa on myös sen velallisen kotipaikka, jota vastaan nostettu kanne on jätettävä tutkimatta.

- 21 Komissio katsoo, että Reisch Montage ei voi kuitenkaan nostaa sellaista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka jossakin jäsenvaltiossa, kannetta, joka ei täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, ainoastaan saadakseen jonkin toisen vastaajan pois sen toimivallan piiristä, joka tämän asuinpaikan tuomioistuimilla lähtökohtaisesti on. Toimivaltaisen tuomioistuimen on siis tutkittava, käytetäänkö asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa väärin.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

- 22 Aluksi on palautettava mieleen, että asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan mukainen toimivalta eli sen sopimusvaltion tuomioistuinten toimivalta, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, muodostaa yleisen periaatteen, ja asetuksessa säädetään vain poikkeuksena tästä periaatteesta erityisestä toimivallasta niissä tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa, joissa vastaaja tapauksen mukaan voidaan haastaa tai hänet on haastettava toisen sopimusvaltion tuomioistuimeen (ks. tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen osalta (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus), jonka määräykset ovat pääsääntöisesti samat kuin asetuksen N:o 44/2001 säännökset, asia C-51/97, Réunion européenne ym., tuomio 27.10.1998, Kok. 1998, s. I-6511, 16 kohta ja asia C-265/02, Frahuil, tuomio 5.2.2004, Kok. 2004, s. I-1543, 23 kohta).
- 23 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näitä erityistä toimivaltaa koskevia sääntöjä on tulkittava suppeasti ja niiden tulkinta ei saa mennä asetuksessa N:o 44/2001 nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita pidemmälle (ks. Brysselin yleissopimuksen osalta asia C-168/02, Kronhofer, tuomio 10.6.2004, Kok. 2004, s. I-6009, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 24 Kansallisen tuomioistuimen on näitä sääntöjä tulkittessaan noudatettava oikeusvarmuuden periaatetta, joka on yksi asetuksen N:o 44/2001 tavoitteista (ks. Brysselin yleissopimuksen osalta asia C-440/97, GIE Groupe Concorde ym., tuomio 28.9.1999, Kok. 1999, s. I-6307, 23 kohta; asia C-256/00, Besix, tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1699, 24 kohta ja asia C-281/02, Owusu, tuomio 1.3.2005, Kok. 2005, s. I-1383, 38 kohta).
- 25 Tämä periaate edellyttää erityisesti, että erityistä toimivaltaa koskevia sääntöjä tulkitaan siten, että tavanomaisen valveutunut vastaaja voi kohtuullisesti ennakoida, missä muussa tuomioistuimessa kuin sen valtion tuomioistuimessa, jossa hänen kotipaikkansa on, kanne häntä vastaan voidaan nostaa (ks. em. asia GIE Groupe Concorde ym., tuomion 24 kohta; em. asia Besix, tuomion 26 kohta ja em. asia Owusu, tuomion 40 kohta).
- 26 Siltä osin kuin kysymys on asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan mukaisesta erityisestä toimivallasta voidaan, jos asiassa on useampia vastaajia, kanne vastaajaa vastaan nostaa siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, kunhan ”kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin”.
- 27 Tämän osalta on ensiksi todettava, että kyseiseen säännökseen ei sisälly lainkaan nimenomaista viittausta kansallisten sääntöjen soveltamiseen eikä edellytystä, jonka mukaan useita vastaajia vastaan nostetun kanteen olisi nostamishetkellään täytettävä tutkittavaksi ottamisen edellytykset kansallisen lainsäädännön nojalla kaikkien vastaajien osalta.

- 28 Toiseksi on huomattava, että riippumatta tästä ensimmäisestä toteamuksesta esitetyllä kysymyksellä pyritään selvittämään, voiko prosessinedellytystä koskeva kansallinen sääntö estää asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan soveltamisen.
- 29 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisen asetuksen säännöksiä on tulkittava itsenäisesti käyttäen perustana sen järjestelmää ja tavoitteita (ks. Brysselin yleissopimuksen osalta asia C-433/01, Blijdenstein, tuomio 15.1.2004, Kok. 2004, s. I-981, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 30 Tästä seuraa, että koska asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohta ei kuulu asetuksen 59 artiklan kaltaisiin säännöksiin, joissa säädetään nimenomaisesti kansallisten sääntöjen soveltamisesta ja jotka ovat siis tällaisen soveltamisen oikeudellisena perustana, 6 artiklan 1 kohtaa ei ole tulkittava niin, että sen soveltaminen saattaisi riippua kansallisten sääntöjen vaikutuksista.
- 31 Näin ollen asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan voidaan vedota sellaisen kanteen yhteydessä, joka on nostettu jossakin jäsenvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa, ja tämän sellaista kanssavastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jossakin toisessa jäsenvaltiossa, myös silloin kun tämä kanne ei nostamishetkelläänkään täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä kansallisen lainsäädännön nojalla ensiksi mainitun vastaajan osalta.
- 32 On kuitenkin muistettava, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa ilmaistua erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä ei voida tulkita siten, että kantaja voisi sen nojalla nostaa kanteen useita vastaajia vastaan ainoastaan saadakseen jonkin vastaajista pois tämän kotipaikan tuomioistuimen tuomiovallan piiristä (ks.

Brysselin yleissopimuksen osalta asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988, Kok. 1988, s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749, 8 ja 9 kohta ja em. asia Réunion européenne ym., tuomion 47 kohta). Ei kuitenkaan vaikuta siltä, että pääasiassa olisi kysymyksessä tällainen tilanne.

- 33 Edellä esitetty huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa tilanteessa tähän säännökseen voidaan vedota sellaisen kanteen yhteydessä, joka on nostettu jossakin jäsenvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa, ja tämän sellaista kanssavastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jossakin toisessa jäsenvaltiossa, myös silloin kun tämä kanne ei nostamishetkelläänkään täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä kansallisen lainsäädännön nojalla ensiksi mainitun vastaajan osalta.

Oikeudenkäyntikulut

- 34 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten,

että pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa tilanteessa tähän säännökseen voidaan vedota sellaisen kanteen yhteydessä, joka on nostettu jossakin jäsenvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa, ja tämän sellaista kanssavastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jossakin toisessa jäsenvaltiossa, myös silloin kun tämä kanne ei nostamishetkelläänkään täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä kansallisen lainsäädännön nojalla ensiksi mainitun vastaajan osalta.

Allekirjoitukset